

TENTOONSTELLINGSTHEMA 2007: GRAFCULTUUR

In 2007 heeft de Archeologiestichting te Stein aan landelijk thema van het museumweekend “de kunst van het waarnemen” een eigen thema gekoppeld, namelijk: ”Grafcultuur in de gemeente Stein”.

Dood en begraven, het lijkt een moeilijk onderwerp. Toch is het een onderwerp waar iedereen vroeg of laat mee te maken krijgt. Doodgaan hoort bij het leven. Dat is nu eenmaal zo. Daarom kunnen we het beter onder ogen zien, er over praten en het een plekje in ons leven geven in plaats van er voor weg te lopen en de ogen ervoor te sluiten.

Kijken we binnen de gemeente Stein, dan zijn er allerlei sporen die ons iets vertellen over de grafcultuur in onze plaatselijke geschiedenis. In het museum in de Hoppenkampstraat is een grafkelder te zien, daterend uit 3500 jaar voor Christus. In datzelfde museum is een askist te zien uit de Romeinse tijd, gevonden in de buurt van de haven van Stein. Op de Bongerd heeft men meer dan 80 graven ontdekt daterend uit de tijd van de Merovingers, circa 500-600 na Christus. Bijgiften alsmede urnen met grafresten uit verschillende tijden staan permanent tentoongesteld in het museum.

Wordt in het museum vooral de oudste geschiedenis getoond, speciaal in het themajaar zijn in de voorruimte van het museum zaken getoond die meer met de hedendaagse cultuur te maken hebben. Een collectie bidprentjes, knapkoeken en iets speciaals waar we de bezoekers mee hebben willen verrassen. Ja, u leest het goed: verrassen en niet ver-assen. Het restanten van het ver-assen waren reeds in de andere ruimte te zien.

Lopend van het museum naar de kasteelruïne (of andersom) moet je doen beseffen, dat je hier feitelijk over hele oude graven loopt. Het hele gebied van Museum richting Boomgaardstraat is feitelijk één groot oud grafveld uit verschillende periodes.

Komt u bij de ruïne dan treft u ook hier enkele sporen van grafcultuur aan. In het begin van de vorige eeuw zijn een aantal grafstenen overgebracht van de Sint Martinuskerk naar de ruïne. Onder meer een grafsteen van de rentmeester Hayweghen en van Herman van Bronckhorst Batenburg, Heer van Stein, overleden in 1520. Zijn grafkelder was in de Sint Martinuskerk. Circa 150 jaar later is hier een nieuwe grafkelder aangelegd, waar in 1747 Maurits Willem de Kinsky is begraven en de grafresten van de vorige heer van Stein zijn bijgezet. Met de laatste restauratie van de kerk is de grafkelder weer in ere hersteld. Een replica van de grafsteen van Herman van Bronckhorst Batenburg is de grafkelder weer gaan bedekken.

In de Rode toren van de ruïne was een spreekwoordenquiz voor de jeugd te vinden. Het zal een ieder verbazen dat onze taal doorspekt is met gigantisch veel spreekwoorden en gezegden. Hoevaak wordt er niet gezegd: doodleuk, doodgewoon, doodzonde, hardlopers zijn doodlopers, al sla je me dood, om de dooie dood niet, enz. enz. Ingevulde lijsten konden worden afgegeven en een leuke passende prijs was te winnen.

De ruïne verlatend dan moet een bezoek gebracht worden aan het kerkhof van de paters van de Congregatie Missionarissen van het Heilig Hart. Meer dan 100 religieuzen, waaronder ook zusters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart, liggen hier begraven. Hun laatste rustplaats, alhoewel

Heeft het u soms ook verbaasd waarom in sommige graven vijf of zes personen begraven liggen, terwijl deze personen relatief kort na elkaar zijn overleden? Het blijkt dat als bepaalde kloosters van de missieorde werden gesloten, de stoffelijke resten van overleden paters werden overgebracht naar kerkhoven van kloosters, die nog in bedrijf waren. Dit zou kunnen betekenen dat de stoffelijke resten van de hier begraven paters en zusters op een bepaald moment ook kunnen worden overgebracht naar een andere plaats. Dat is toch een gek idee: Pater Munsters, ereburger van Stein, en Pater Schreurs, schrijver van Dagboek van een Herdershond, en ook de andere bekende religieuzen, dat zij geen deel meer zouden uitmaken van onze gemeenschap. Dat hun laatste rustplaats toch niet hun laatste rustplaats zou blijken te zijn.

Stein bezit ook nog een aantal bijzondere monumenten en herinneringen aan vervlogen tijden.

- In Urmond, de Joodse begraafplaats aan het Kloosterpad. Slechts één grafsteen is er te vinden.
- In dezelfde plaats het protestante kerkhof bij de kerk en het katholieke kerkhof bij de Terpkerk.
- In Elsloo, naast de kerk, staan een serie oude grafstenen daterend van de eerste helft van de 17e eeuw, onder meer van enkele maasschippers.
- In Elsloo op het kerkhof naast de kerk, de grafkelder van de adellijke familie van Grave. Kunt u zich voorstellen dat deze grafkelder eerst in de kerk was gesitueerd en nu erbuiten?
- In Elsloo ook het graf van de enige militair uit de gemeente Stein die tijdens de 2^e wereldoorlog in Elsloo is doodgeschoten.
- In Meers het borstbeeld van kapelaan Berix, in de 2^e wereldoorlog actief in het verzet, verraden, opgepakt en uiteindelijk overleden in het kamp Bergen Belsen.
- In de Meerser Koegriend langs de Maas 15 fossiele bomen van zo'n 1400 tot 1700 jaar oud: ooit levende bomen van zo'n twee meter dik en acht meter hoog. Nu een monument, de kracht van de natuur symboliserend. Maar door de opstelling van de bomencirkel ook een mysterieuze uitstraling met een mogelijke diepere betekenis. Wat vindt u er van?
- In Stein in en rondom de Sint Martinuskerk: de gerestaureerde grafkelder in de kerk; de nieuwe begraafplaats waarin stoffelijke resten van overledenen die in de 17^e eeuw **in** de Sint Martinuskerk waren begraven; de gedenkplaten van overledenen die rondom de kerk waren begraven, waaronder ook een aantal gesneuvelde militairen uit de 2^e Wereldoorlog.
- En hoe gek het misschien mag klinken: bezoek ook eens een van de hedendaagse begraafplaatsen van Stein en kijk eens met andere ogen dan normaal. Bekijk een paar graven. Wat is er allemaal te zien op het graf en de grafsteen? Staan er teksten op de steen en wat betekenen ze? Staan er bepaalde symbolen op de grafsteen? Wat betekenen de afkortingen? Van welk materiaal zijn de stenen gemaakt? Zijn er grote verschillen met de graven in de buurt? Staan er bepaalde planten en bomen rondom het graf? Waarom zouden bepaalde teksten, voorwerpen, symbolen of planten zijn gebruikt? Wat zou men er mee hebben willen uitdrukken? Wat spreekt aan en wat niet? En als u zelf een tekst voor een steen zou mogen bedenken, wat zou deze graftekst zijn? U kunt uw creativiteit kwijt in de rode toren van de kasteelruïne.

Kunst van het waarnemen!

Bestuur en medewerkers van de Archeologiestichting Dokter Beckers – Pater Munsters wenst u, ondanks het thema, een prettig bezoek aan het museum, de ruïne en de andere cultuurhistorische bezienswaardigheden van de gemeente Stein.